

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

KOROŠKI SLOVENCII
MESEC MAJ 1950 NAJ BO
MESEC ZADRUŽNE ŠTEDNJE!
Naši prihranki spadajo v naše
Hranilnice in posojilnice!

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 6. V. 1950

ŠTEV. 33 (306)

PROGLAS

Zveze slovenskih zadrug
v Celovcu

Po hudi borbi in z velikimi napori smo v bistvu obnovili večino naših nekdanjih zadrug. Kljub mnogim oviram in težavam nam je uspelo priboriti nazaj tudi vsaj del lastnega premoženja nekdanj trdne slovenske zadrugne organizacije.

Sedaj pa je čas, da utrdimo in izgradimo tudi naše notranje delo. Naše kreditne zadruge morajo postati kot nekdanj opora vsakemu našemu človeku, ki išče pomoči v nezakrivljeni stiski ali pa skuša zboljšati življenjske pogoje sebi in svojim.

Naše Hranilnice in posojilnice smo prevzeli nazaj brez denarnih vlog in z zmanjšanimi rezervami. Deželni kapital, ki bi moral v prvi vrsti služiti za osnovo delovanja je vsled velikanskih sprememb v vrednosti denarja malenkosten. Hranilnice in posojilnice brez možnosti dodeljevanja posojil pa bi nujno ostale tudi brez vlog in na ta način brez-pomembne.

Zato je treba vsestranskih naporov, da si naše Hranilnice in posojilnice ponovno pridobijo zaupanje vsega ljudstva. Postati morajo spet prave skupne blagajne, v katerih se stekajo vaški prihranki, četudi samo za kratek čas.

Zveza slovenskih zadrug zato poziva vse stare zadrugnike, da se spet oklenejo svojih zadrug. S podrobnim delom in prepričevanjem od človeka do človeka pa je treba pridobivati predvsem tudi nove zadrugnike, ki se zavedajo potrebe splošne in vsestranske štednje za utrditev in zboljšanje gospodarskega položaja našega podeželja. Ravno v času, ko je nezaupanje v denar in njegovo vrednost skoraj že splošni in vsakdanji pojav, je potrebno našemu ljudstvu resno opozorilo, da si bomo samo s pravilnim in varčnim upravljanjem prihrankov zboljšali življenjske pogoje za bodočnost!

Naša dolžnost je, da opozorimo tudi na naraščajoče resne težave in gospodarsko stisko, ki se mnogokod že pojavljajo. V zavesti medsebojne odvisnosti hočemo kot pravi zadrugniki s skupnimi napori lažje rešiti težav.

Naši domovi niso bogatije. Vendar pa je v vsaki hiši še nekaj denarja, ki neizrabljen čaka na svojo uporabo, skrit v zaklenjeni skrinji. Vsi ti denarji spadajo v naše Hranilnice in posojilnice! V njih zbrani služijo lahko mnogim, ki danes zaman iščejo tudi samo kratkoročno posojilo. Zbirajmo pravočasno, da bomo imeli ob času potrebe! Danes morda velja pomoč sosedu, jutri pa jo bomo rabili sami. Vsakemu, ki noče spoznati potrebe vzajemne pomoči zadrugne skupnosti, bo morda že jutri žal, ko bo v stiski ostal brez opore!

Slovenski kmetje, delavci in obrtniki! Gospodinje in matere! Slovenska mladina!

Mesec majnik 1950 naj bo splošni „mesec štednje“! Zavedajmo se moči skupnih naporov in pokažimo, kako močna je tudi danes v nas zavest, ki je vodila naše očete do utrditve naših Hranilnic in posojilnic, da so v resnici pomenile gospodar-

Nikdar več Maier-Kaibitschevega režima

Na nedeljskem Zboru Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške je, kakor smo že poročali, govoril tudi sekretar Zveze tov. dr. Franci Zwitter.

Ko je primerjal današnji čas s prav tem časom pred petimi leti, ko se je pod težkimi udarci zmagujočih armad rušil strašen nacifašističen nestvor, je ugotovil, da imamo dandanes opraviti s takim stanjem v svetu, ki nas le malo spominja, kdo je bil prav za prav zmagovalec in kdo premaganec.

Nato je nekoliko spomnil nazaj na čas oborožene borbe, na kratko analiziral poveljno situacijo zlasti na naših tleh in med drugim dejal:

Nikdar ne smemo pozabiti časa, ko smo zgrabili za orožje. Za večno bo šel ta čas v zgodovino našega naroda pod imenom **Maier-Kaibitschev režim!**

Maier-Kaibitsch ni le posamezna oseba! Maier-Kaibitsch, to je izraz

nasilja nad našim ljudstvom, to je poskus iztrebitve našega ljudstva, to je najhujši, najtemnejši čas naroda!

Toda Maier-Kaibitsch ni začel s svojim delom šele v nacističnem času. **Z Maier-Kaibitschem je povezana od 1920. leta naprej vsa protislovenska politika koroške deželne vlade brez razlike barve in svetovnega nazora. Z Maier-Kaibitschem je od nekdanj povezana gonja proti slovenskemu šolstvu, proti slovenskemu jeziku, proti slovenski kulturi. Z Maier-Kaibitschem so od nekdanj povezane hujskaške šovinistične prireditve 10. oktobra. Z Maier-Kaibitschem je povezana diskriminacija slovenskega ljudstva in tudi slovenskih partizanov.**

Čeprav z velikim dvomom, vendar smo le vsaj malo upali, da bo z Maier-Kaibitschevo obsodbo obsojena tudi njegova politika! Toda takoj smo spoznali, da ni bil le en Mai-

er-Kaibitsch, temveč da jih je še mnogo po naši zemlji, prav tako krutih z okrvavljenimi rokami, ki nikdar niso bili postavljeni pred sodišče. Vsa današnja gonja proti našemu ljudstvu je dokaz, da so se potuhnili le nekaj časa in da danes smatrajo, da je že spet prišel njihov čas. Toda molijo se! **Slovenski partizani nikdar ne bomo več dopustili, da bi se povrnil Maier-Kaibitschev režim. To danes slovesno in z vsem poudarkom povemo in izjavljamo oblastem, ki so z izpustitvijo krvnika koroških Slovencev Maier-Kaibitscha hotele povedati, da se jim ni treba več ozirati na upravičene zahteve slovenskega ljudstva.**

Da, Maier-Kaibitsch se na priporočilo koroške deželne vlade že od Velike noči nahaja na svobodi in se svobodno spreha nekje v bližini Brucka ob Muri na Štajerskem. **To je najbolj jasen dokaz, da so koroški oblastniki pozabili na nas partizane, dokaz, da se njihova politika napram koroškim Slovincem ni v ničemer spremenila.**

Mi partizani smo se borili za mir. Mir na Koroškem pa pomeni odstranitev šovinizma, pomeni onemogočitev obnovitve Maier-Kaibitschevega režima. Za to pa bomo skrbeli partizani, ki hočemo biti prav tako vneti partizani miru kakor smo bili partizani — borci.

Mir na Koroškem pomeni borbeno enotnost koroških Slovencev. Če govorimo o enotnosti, nočemo s tem reči, da mislimo na enotnost za vsako ceno! Nismo mišljenja, da bi naj zavrgli osnovna načela, ki so nas vodila v borbi, kar pa resnično menimo, je to, da je skupni činitelj narodnega obstoja in da bi se morali resno pogovoriti o vseh skupnih točkah, ki jih je mnogo. Začeti moramo z resničnim delom na široki osnovi. **Vsi moramo biti partizani-borci za enotnost, ki je enakopravnost vseh naših ljudi. To enotnost hočemo graditi z vso ljubeznijo, pa tudi z vso doslednostjo.**

lijanska vlada zaveda ogromne koristi, ki bi jo imeli obe državi od dobrih sosedskih odnošajev in tesnejšega sodelovanja.

7. V vprašanju odnošajev z Grčijo vlada FLR Jugoslavija smatra, da bo imela v zvezi z najnovejšim razvojem v tej državi od sedaj možnosti, da se bistveno popravijo odnošaji med obema državama. V zvezi s tem, t. j. zaradi normalizacije odnošajev, bo vlada te dni določila svojega novega poslanika za Grčijo. Prepričan sem, da bo tako sodelovanje zelo koristno za obe državi in da bo znatno prispevalo k okrepitvi miru na Balkanu.

8. Glede Avstrije vlada FLRJ smatra, da se odnošaji s to sosedno državo vedno bolj normalizirajo, ker je v teku precejšnje gospodarsko sodelovanje, kar bo brez dvoma prispevalo tudi k okrepitvi dobrih sosedskih odnošajev med obema državama.

9. Vlada FLRJ z obžalovanjem (Konec na drugi strani)

Josip Broz-Tito:

„Zgodovinski madež bo padel na one ki so nas hoteli na razne načine očrniti“

Beograd. — Ob zaključku zasedanja novoizvoljene Ljudske skupščine FLRJ je po izvolitvi nove vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito ponovno izvoljeni predsednik jugoslovske vlade analiziral razvoj v Jugoslaviji, tako gospodarskega kakor tudi političnega, kulturnega in drugega v poveljnem obdobju, ki ga v glavnem zajema delo prejšnje Ljudske skupščine in zvezne vlade od njenega formiranja do danes, v gospodarskem oziru pa od uveljavljanja petletnega plana do konca leta 1949.

Prikazal je uspehe v industrijski proizvodnji, v kmetijstvu, v socialnem skrbstvu, analiziral razvoj znanosti in kulture v socialistični Jugoslaviji in posebej poudaril varčevanje. Podrobno je govoril o odnosih s Sovjetsko zvezo in deželami ljudske demokracije, analiziral gospodarske odnose z drugimi deželami, ob zaključku pa nakazal naloge vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije. Poudaril je, da se bo vlada FLRJ v svoji zunanji politiki držala že določenih smernic, ki temeljijo na strogi načelnosti socialistične države. Glavne smernice jugoslovske zunanje politike — je dejal maršal Tito — so naslednje:

1. Gospodarsko in vsakršno drugo možno sodelovanje z onimi državami, ki so pripravljene za tako sodelovanje na podlagi popolnega

sko oporo našemu ljudstvu. Naj se ponovno dvignejo iz ruševin, katere nam je zapustil bes sovražnikov, nove močne zadruge. Zavedajmo se, da danes morda bolj kot kdaj prej velja ljudska modrost:

„Zrno k zrnu — pogača!“

Kamen na kamen — palača!“

spoštovanja enakopravnosti in neodvisnosti.

2. Sodelovanje na političnem področju z vsemi državami, ki se resnično borijo za okrepitev miru in pravilno reševanje mednarodnih vprašanj, ki so še nerešena v zvezi s preteklo vojno ali ki bi mogla nastati v bodočnosti.

3. Vlada bo tudi v bodoče krepko branila pred Združenimi narodi pravice malih ali kolonialnih narodov do njihove svobode in neodvisnosti, to je, da sami odločajo o svoji usodi.

4. Vlada FLRJ bo zavzemala tudi v bodoče ne samo negativno stališče, ampak se bo tudi borila s propagando in na mednarodnih forumih proti ustvarjanju blokov in interesnih sfer, ker je globoko prepričana, da take delitve sveta resnično predstavljajo latentno nevarnost vojnih spopadov in katastrof za človeštvo. Vlada smatra, da to ni pot za ohranitev in utrditev miru, ampak da je to danes mogoče doseči edinole v okviru Združenih narodov in s potrpežljivim iskanjem načinov za reševanje spornih mednarodnih vprašanj.

5. Zvezna vlada bo okrepila delo za razširitev in okrepitev kulturnega, znanstvenega in športnega sodelovanja z drugimi državami.

6. Zvezna vlada se bo še dalje trudila, da čim bolj mogoče izboljša odnošaje s sosednimi državami.

Vlada FLR Jugoslavije želi, da bi se med Jugoslavijo in Italijo dosegli čim boljši odnošaji in smatra, da nekatera še nerešena vprašanja med obema državama ne morejo biti razlog za poslabšanje dobrih odnošajev med njima, nasprotno — obojestransko prizadevanje za zboljšanje odnošajev, za gospodarsko in drugo sodelovanje lahko samo prispeva k lažjemu reševanju spornih vprašanj. Vlada FLRJ je prepričana, da se ita-

Ne maramo izdajati načel enakopravnosti in samoodločbe

Celovec, 30. aprila. — V svojem političnem poročilu na nedeljskem Pokrajinskem zboru zveze bivših partizanov Slovenske Koroške je tov. Karl Pružnik med drugim dejal:

„Pri kratki analizi zunanjepolitičnega dogajanja lahko ugotovimo, da so ostala vsa gesla o miroljubnem sodelovanju med narodi, o trajnem in pravičnem miru samo propagandne kraljice štirih velesil, ki stremijo za tem, da bi se ponovno postavile kot gospodarji na vrat malih narodov. Kdor danes spremlja razvoj političnih prilik med Ameriko in SZ, mora ugotoviti, da si druga drugi očitata imperialistično, vojnohujskaško politiko, in da se niti Amerika niti SZ ne potrudita, da bi resno in z dejanji ustvarile pogoje iskrenega miroljubnega sodelovanja med narodi, ker ena kot druga smatra male, manj razvite narode kot plačilni drobiž za svoje medsebojno trgovanje. Ena kot druga stremi za tem, da bi prevzela nadoblast, prva v kapitalističnem, druga v socialističnem svetu. Navadna logika pa je, da gospostvo, pa naj se imenuje tudi socialistično, ni v skladu z enakopravnostjo malih in velikih narodov in da taka politika lahko samo uničuje velika načela, za katera so se borili svobodoljubni narodi proti združenim fašističnim osvajalcem v zadnji vojni.

Tudi koroški Slovenci smo bili na pariški konferenci zaradi te politike ogoljufani za svojo nacionalno in socialno svobodo. Mislim, da je slovenski narod na Koroškem, ko se je že leta 1942 z orožjem v roki junaško uprl fašistični tiraniji, zaslužil biti svoboden. Mislim, da se prav bivši partizani zavedamo, kaj pomeni za male narode taka politika, ki jo danes vodijo velesile, ko trgujejo z živimi ljudmi in njihovo usodo za petrolej in industrijske objekte. Pariški sklepi so na najbolj surov način poteptali načelo, ki je tudi nas slovenske partizane navduševalo v težkih časih protifašistične borbe, načelo, da si bo po končani vojni vsak narod brez razlike velikosti svobodno uredil svojo državo in da se zaveznike velesile ne bodo vmešavale v notranje zadeve drugih narodov.

Z velikim spoštovanjem in navdušenjem smo za časa partizanske protifašistične oborožene borbe spremljali politiko in vojaško prakso SZ, z navdušenjem sledili vsakemu koraku napredovanja Rdeče armade in bili ponosni na svojo rdečo peterokrako zvezdo na naših kapah, ki nas je simbolično bratila z vsemi protifašisti, zlasti z rdečearmejci. Jugoslovanski partizani in partizani na Koroškem smo bili eno in eno z RA. Še po vojni, ob prekopi partizanskih žrtev v Velikovecu in v Borovljah, prav tako ob postavljanju in odkrivanju spomenikov našim padlim partizanom so drhtela naša srca, ko so pri teh svečanostih na naših domačih tleh spregovorili tudi zastopniki SZ. Ljubezni in navdušeni je vrel iz naših proletarskih src. Saj to ni bilo umetno in tudi ne slučajno. Bilo je

to rojeno v skupnem trpljenju za postavitev pravične družbene ureditve, kjer ne bo izkoriščanja človeka po človeku in zatiranja naroda po narodu. Spoštovanje in ljubezen ki je iskreno prišla do izraza v skupnem internacionalističnem sodelovanju s sovjetskimi narodi za časa vojne proti fašizmu — in to je prišlo do izraza praktično, vsi ste temu živa priča, — vse to je bilo z objavo zloglasne resolucije Informbiroja neusmiljeno in ogabno izdano. Voditelji VKP(b) so začeli najprej „kritizirati“ jugoslovansko državno vodstvo, pozneje so se poslužili najpodlejših sredstev, da bi prizadejali škodo jugoslovanskim narodom. Šli so tako daleč, da so začeli s krvavimi represalijami nad komunisti drugih narodov, ki se niso slepo pokoravali diktatu iz Moskve. Danes Informbiro kratko in malo govori samo še o „Titovih fašistih“ in „klikih“. Pri tej kontrarevolucionarni in revizionistični poli-

tiki sovjetskih voditeljev, ki je polna gnilega političnega oportunitizma, so našli tudi vnete pristaže pri vodstvu KPA na Koroškem, kjer so komaj dočakali rojstvo informbirojevske resolucije pred dvema leti, da so lahko dali duška protislovenski gonji na Koroškem. **Sprejeli so to resolucijo in se jo naučili na pamet bolj vneto kot leta 1941 dnevno povelje Stalina, ki je pozival vse svobodoljubne narode v Evropi na oborožen upor proti fašizmu. Ugotavljam zgodovinsko dejstvo, da smo se mi, ki smo danes tukaj na tem občnem zboru navzoči, temu pravičnemu in edino pravičnemu klicu Stalina dejansko odzvali.** Odzvali pa se nismo in se nikoli ne bomo povelju pred dvema leti, ker niti ne maramo postati izdajalci naše matične Titove Jugoslavije, niti ne izdajalci naših velikih žrtev, prav tako pa ne maramo izdati načel enakopravnosti in samoodločbe velikih in malih narodov.

Izkoriščanja se bomo otresli z lastnimi silami

Prvemu klicu Stalina, kjer je bilo treba žrtvovati, se avstrijski informbirojevski kolovodje niso odzvali, drugemu pa so se z vso vneto odzvali, ker ni bilo treba niti žrtvovati niti biti borec za pravice delovnega ljudstva. Polni oportunitizma, špekulacije in častihlepja so se voditelji KPA temu zadnjemu klicu odzvali tudi zato, da lahko mirno uganjajo svojo visoko politiko, klevetajo novo socialistično Jugoslavijo in čakajo, kdaj jih bo osvobodila RA in jim prinesla ljudsko demokracijo na krožniku. Isto so delali tudi današnji voditelji vzhodno evropskih držav vsa leta, ko so se jugoslovanski narodi brezkompromisno borili na življenje in smrt proti fašistični koaliciji in ustvarjali pogoje, da danes gradijo socializem. **Mi slovenski partizani na Koroškem smo se odzvali prvemu klicu Stalina zato, ker smo praktično, z dejanji hoteli dokazati svojo internacionalistično zavest in dolžnost.** Zadnjemu povelju pa se nismo odzvali tudi zaradi tega, ker imamo zaupanje v lastne sile, ker vemo, da se bomo otresli izkoriščanja predvsem z lastnimi silami.

Ko govorim o informbirojevski politiki KPA, moram tudi ugotoviti, koliko ta politika škoduje napredku avstrijskega delovnega ljudstva samega. Že zadnje občinske volitve in številke v zvezi z odborniki, ki so bili izvoljeni na listah KPA, govori, da ni mogoče in da je popolnoma napačno voditi politiko, ki je dirigirana od zunaj. Poleg tega pa tudi parole, da avstrijska država, ker je majhna, ni važna in da je življenja nesposobna, parole ki jih širijo voditelji avstrijske KPA, škodujejo samozavesti avstrijskega delovnega ljudstva. Tako mnenje ne vzgaja množice v zaupanju v svoje lastne sile, ko ljudstvo vidi, da tudi KPA ne jemlje resno stvari državne pogodbe in ne misli resno v samostojnost avstrijske države ter s tem na-

čelno hodi po isti poti kot ostale reakcionarne stranke, ki druga drugo dolžijo krivde, da ne pride do državne pogodbe.

Zato se tudi pred nas bivše partizane, organizirane v Zvezi bivših partizanov Slovenske Koroške postavljajo velike in važne politične naloge, da bomo s svojo borbo dajali zgled avstrijskim delavcem in kmetom, kako se bodo otresli jarma izkoriščanja in zatiranja po svoji lastni gospodi. Tudi avstrijski delavci in kmetje bi začeli spoštovati svojo lastno, čeprav majhno državo, če bi imeli borbeno vodstvo, ki bi jih vodilo v borbi za demokratične in socialne pravice in če bi se otresli strankarskih voditeljev, ki jih na prekan demagoški način cepijo in vzgajajo v starem duhu šovinizma in velenemštva. (Dalje)

Odlocne zahteve partizanov

Celovec, 30. aprila. — Delegati na Pokrajinskem zboru Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške so poslali ministrstvu za socialno skrbstvo na Dunaju pismo naslednje vsebine:

Bivši slovenski partizani Koroške, delegati na Pokrajinskem zboru Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, stavljam v imenu vseh partizanov in zaostalih za padlimi partizani naslednje zahteve:

1. Podaljšanje roka za prijavo pravic po zakonu o oskrbi žrtev fašizma, ker številne partizanske žrtve fašizma v oddaljenih slovenskih gorskih vaseh zaradi pomanjkljive objave odločb 4. novele zakona o oskrbi žrtev fašizma še niso zaprosile za priznanje pravic, ki jim grejo kot žrtvam fašizma;
2. Revizijo številnih odklonjenih prošanj za priznanje rent po zakonu o oskrbi žrtev fašizma, oziroma novo določitev priznanih rent, ker se Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške ne more iznebiti vtisa, da so slovenske žrtve fašizma v primeri z žrtvami avstrijske narodnosti podrejene različni presoji;
3. Priznanje pravic po zakonu o oskrbi žrtev fašizma vsem partizanom, ki so se vsaj eno zimo v gorah borili z orožjem v roki proti fašizmu, ker so vsi ti dokazano v sled pomanjkanja in naporov utrpeli hude poškodbe na zdravju, na katerih deloma še danes boleajo.

Darujte za Rdeči križ!

Na prošnjo koroške deželne zveze avstrijskega Rdečega križa objavljamo naslednji od deželnega glavarja Wedeniga podpisani

PROGLAS

Skorajda vse dežele Evrope zbirajo v tem času za Rdeči križ. Tudi avstrijska družba Rdečega križa se v času od 2. do 22. maja obrača na vse avstrijske državljane, naj to najlepšo misel človekoljubja, to voljo za olajšanje pomanjkanja in trpljenja sprejmejo z razumevanjem, jo podprejo in ne odrečejo svojega sodelovanja.

Rdeči križ je svoje samaritansko delovanje na bojnih poljih že davno presegel in ima ogromen delokrog tudi v mirnem času: prevoz oskrba bolnikov, reševalna služba ob katastrofah, oskrba beguncev in poizvedovanje za pogrešanimi, vzdrževanje demov in bolnišnic, pomoč starikom in sirotam, vzgoja mladine v ljudi, ki ljubijo zdravje in mir.

Tisoči Avstrijcev delajo na izpolnjevanju teh nalog, desetisoče še kličejo, da s svojim sodelovanjem in prispevki lajšajo bolečine in pomanjkanje. Kličejo jih tuji, zanci in njihovi najdražji, zakaj vsak izmed nas lahko enkrat potrebuje pomoč. Kliče jih vse človeštvo — in Rdeči križ pomaga človeštvo.

Koroški Slovenci imamo razumevanje za potrebe Rdečega križa in njegovo človekoljubno delovanje. Vendar moramo v tej zvezi spomniti na to, da je koroška deželna vlada, ki ji načeljuje isti g. Wedenig, ki je podpisal ta proglas, pred nedavnim zabranil zbirko za postavitev spomenika 120 padlim partizanom in številnim drugim žrtvam v Železni Kapli, pri čemer se je sklicevala na preobremenjenost prebivalstva vsled zbirke za — Rdeči križ, na katero pa preko svojega šefa sedaj sama poziva.

Kje se tu neha človekoljubje in prične licemerstvo in dvoiličnost, ni težko presoditi. Ali spričo tako sovražnega preziranja človeških žrtev, ki so bile doprinešene za svobodo in demokracijo, ne zvenijo človekoljubne besede v proglasu deželnega glavarja kakor puhle fraze? Slovensko ljudstvo na Koroškem se je naučilo presojati vrednost lepih besed na podlagi enakovrednih dejanj. Teh pa naše ljudstvo pogreša, g. deželni glavar!

Zgodovinski madež bo padel . . .

(Nadaljevanje s prve strani)

ugotavlja, da zaradi vztrajno sovražnega stališča ZSSR in držav ljudskih demokracij proti FLR Jugoslaviji sploh ne more s svoje strani kakor koli vplivati na izboljšanje odnošajev s temi državami. To obžalovanje je tem večje, ker tako vlada kot narodi nove Jugoslavije gojijo še nadalje simpatije do narodov teh držav in resnično želijo, da bi bili s temi državami vsaj do neke mere znosni, normalni odnošaji.

S tega mesta lahko v imenu vla-

de in v imenu narodov FLRJ izjavim, da niti vlada niti narodi Jugoslavije ne gojijo nikakršnih sovražnih čustev do teh držav, da niti vlada niti narodi Jugoslavije niso v preteklosti niti danes storili ničesar proti tem državam, kar bi moglo oblatiti ime naše socialistične države. Vse to, kar so nam v tem smislu do danes voditelji teh držav očitali in na razne načine trdili, je popolnoma neresnično, izmišljeno in **zgodovinski madež bo padel na one, ki so nas hoteli na razne načine očrniti.**

„Zahtevamo ne samo njegovo kaznovanje v smislu obsodbe“, je rečeno v pismu, „temveč tudi kaznovanje vseh njegovih pomagačev, ki danes ponovno oživljajo njegovo politiko nasilja in zatiranja našega ljudstva.“ —

V pismu Zvezi borcev NOV Slovenije se partizanski invalidi zahvaljujejo svobodni domovini za veliko pomoč, ki jim jo nudi s tem, da jim je priznala redno mesečno invalidnino.

CANA MILUNOVA

„Vse na svetu se je spremenilo, prav vse. Ne razumeš več ljudi. Starejše še nekako, toda mladino... Enostavno ne moreš! Kar poglejte: Cana Milunova, Rosa Ljubina, Mica Dragina; skratka, ne veš, katero bi izvezel. Vsa dekleta so za možiteve, pa celi politiki“, razlaga Sima, bivši vojni ujetnik, resno in začudeno, vsakemu, ki ga hoče poslušati.

Ljudje pa le nekako nedoločeno skomignejo z rameni, da ne veš, ali odobravajo ali ne, kakor je navadno pri kmečkih ljudeh, kadar jih hoče kdo o čem prepričati. Ženske navadno prikimajo in pritrdijo:

„Da, da, kakor da so poslanci, odkar hodijo v mladinski dom.“

„In prav ona, Cana Milunova... Kdo je že kaj takega videl? Pa ti isti Bačinc! Niti ne vprašajo nikogar, niti ne rečejo ničesar, ampak kar: Ali me hočeš — hočem te! Bog pomagaj!“ se zgraža Sima, a glas o Cani in Bačincu se raznese po vasi, od plotu do plotu, od vinograda do njive, od križišča pa vse do kotla za žganjekuho.

Mladina pritrdjuje in jih zagovarja, medtem ko starejši mrmrajo, se protivijo in končno vdano pripomnijo:

„Kaj hočeš, takšni so časi.“

Nocoj je nemirno v hiši Miluna Rakiča. Gosi gagajo na dvorišču, gosak pa še enkrat udari s svojimi umazanimi perutmi in se spusti na drvarnico. Znočilo se je. Od časa do časa kdo močnejše loputne z vrata mi. Cana teka v novi obleki sem ter tja po dvorišču. Ženske se zbirajo ob ograji in zasmehovalno sprašujejo:

„Prihaja ženin, a? Bo svatba, Cana!“

Ona pa zmedeno nekaj zamrmra in zbeži v hišo.

V gostinski sobi so posedli za veliko mizo in srkajo žganje, ki jim ga Cana vsa vznemirjena prinaša. Prišel je Ljuba Bačinc iz Ribnika z ženo in dvojico posredovalcev, da zasnubi Cano za sina Miko, borca IV. Proleterske, ki je sedaj doma na bolezenskem dopustu. Razgovor poteka o vsem mogočem: o vojni, o volitvah, o poslih in prijatelju Ljube Bačinc ne pozabijo pohvaliti njegovih njiv, vinogradov, živine, njegovega gospodarstva.

Ženske so posedle in našle svojo snov za razgovor: o platnu in preprogah. Ljubina žena vedno napelje pogovor tako, da pohvali svojega Mika, medtem ko Canina mati najde vedno kaj, kar bi šlo v prilog Cana. Milun je za tako važen dogodek pozval tudi Jova, vodnika milice, ki naj bi, kot uradna oseba, dajal podudarka razgovorom.

„Poslušaj, prijatelj“, začne odločno Ljuba, „tako ne pridemo nikoli do konca. Daj, da se pogovorimo o svojih stvarih, o tem, za kar smo prišli. Ti imaš dekle za možiteva. O tem, kar imam in kakšen gospodar sem, mislim, da ni potrebno govoriti. Delali smo z obema rokama in napravili nekaj. Moja hiša je polna vsega ko panj medu.“

Ženske so se umirile, uprle oči v moža in poslušale. Cana je odšla iz sobe, nervozno se sprehaja pred vrati, trudi se, da bi ujela pogovor.

„Tvoj otrok ne bo stradal pri nas“, nadaljuje Ljuba. „Ne bo se ji treba ničesar izposojevali pri sosedah. Jaz še lahko delam, onadva pa, prijatelj, sta mlada in zdrava, pa naj si sama zasluži več, če jima je potrebno. Toda, prijatelj, kaj nameravaš dati svoji hčeri?“

„Takšen je običaj, in saj imaš komu dati!“ poprime brezzoba posredovalka, izpivši čašo do dna.

„Dekle poznaš, opremo pa lahko pogledaš sedaj. Toda, reci, prijatelj Ljuba, koliko zahtevaš?“ reče Milun.

„Poslušaj, prijatelj! Kolikor mi še daš, ne daš meni. Sinu bom pu-

stil toliko, kolikor mu je potrebno, toda tudi jaz ne morem preko običajev. Daj mi toliko, da se nam ne zadaviš, jaz pa ne osramotim. Mislim, da ni preveč: trideset tisoč, tisto njivico v Garevini, živalni stroj in obleko za otroka. Tak je običaj!“

Med ženskami je završalo. „Kar je preveč je preveč! Ali je mar pravilno, da uniči posestvo zaradi tebe? Dekle pa je kot roža, v vsem okraju ji ni enake“, udari s pestjo po mizi miličnik Jova.

„E, ni preveč. Kaj je trideset tisoč?! Samo za stroške, njivica pa naj ostane kot darilo za otroka“, so se vmešali Ljubini posredovalci.

„Mnogo je, mnogo, prijatelj...“

„Dam pet in dvajset tisoč brez njive. Ne bi bilo prav, da bi bil moj sin hlapec, ne“, pravi Milun počasi s tresočim se glasom.

V sobi nastane silen trušč, ne sliši se ničesar.

„No, da ne boš rekel, da nisem človek. Obleko bom kupil jaz, čeprav to ni moja dolžnost.“

„Ne morem, prav res ne morem...“ je šepetal Milun.

Ljuba ni hotel niti slišati za pogodbo brez njive in je odšel.

V hiši nastane kričanje in prerekanje.

Pred vrati pravi Milun še enkrat mesto pozdrava:

„Prijatelj! Ne uniči me...“

FRANCE SLOKAN:

Prišel je Veliki dan

Prižgana so srca in plavži so prižgani, škrjanec se je dvignil nad zelena polja — na njih že orje traktor: nismo več tlačani! Iz razvalin prihodnost dviga naša volja.

Iz razvalin še lepši vstajajo domovi in na toriščih dela, glej, neštete stroje — pomlad je naša, lepših dni cvetovi, svobodna pesem se razlega, ljudstvo poje.

Prišel je veliki dan vstajenja, praznik dela, prišlo je, v kar smo tisočletje verovali: za nas so naša polja zdaj ozelenela in zase smo graščinske njive preorali;

odpira nam domača zemlja zdaj zaklade in v naših močnih rokah so poslej vsi ključni, ni meje med sosedi, med ljudmi pregrade, žarijo plavži v lepši in svetlejši luči;

v tovarnah kladiva čistejše so zapela, hitreje se vrtijo stroji, transmisije — v en plamen sam je vsa dežela zagorela, na delu vse roke so, novo žito klije.

Prišel je svetli dan vstajenja — preporoda, prišel je čas, ki stari bolni svet prekvasi — iz naših rok razvija se, krepki svoboda, prihajajo najlepši naših zmag še časi!

Kje naj vzamem sedaj trideset tisoč? Kje, a?“

In prične se pogajanje kot na sejmu. Ženske so se razdelile v dva tabora in kričaje druga čez drugo glasno dokazovale svoje stališče. Canin brat, petnajstleten deček, in njena mati pa potegneta miličnika Jova za rokav in ga izpodbujata:

„Ne pusti, ne pusti Jovo, kakor je Bog v nebesih! Ne popusti, da nas ne osušijo!“

Miličnik Jova prične dolg govor o denarju, o zakonu, o tem, kako bo čez kako leto itak vse skupna lastnina, skratka tako, kot je on že vaje govoriti ob takih važnih prilikah.

„Toda, prijatelj Ljuba, ne uniči me“, je prosil s suhim glasom Milun, medtem ko ga je v vratu davilo in so se mu modre oči napolnile s solzami ter bile podobne dvema belima zmečkanima grozdnima jagodama. „Ne uniči me...“ Več ni spravil iz sebe.

„Ne popusti, Jovo! Ne popusti, da nas čisto uniči!“ je rotila Jova Canina mati.

„Poslušajte, ljudje“, je začel miličnik Jova in z gromkim glasom prekričal vse. „Dovolj je dvajset tisoč in živalni stroj. Niti pare več! Če hočete, se poljubite in stvar je urejena. Če ne, pa pojdite vsak po svoji poti!“

„Dobro, pa popustim za pet tisoč, toda niti dinarja manj! Daj mi roko, prijatelj! Naj bo srečno!“ vzklikne Ljuba in udari Miluna po stisnjenih dlaneh.

hod partizanski petorki. „Ti si res prava partizanka!“ ji je rekel tedaj puškomitraljezec Vlasta.

In ko so jo ujeli četrtniki s člankom o Pasionariji — španski revolucionarki, o kateri je Nataša tako rada z navdušenjem govorila — s člankom, ki ga je tolikokrat prečitela, pozabljač njeno ime, je ona še po vsem mučenju in groznjah s smrtjo, ne da bi potočila le eno solzo odgovarjala: „Kar zakoljite me, ni mi žal!“

„Zakaj mislim sedaj na vse to?“ Težko ji je ob teh drugih spominih, pa vendar misli se vrste kar same, brez njene volje... Spominja se, kot bi bilo nocoj, ko je skozi vas korakala partizanska brigada. Takrat je prvič videla toliko partizanov. V njih je gledala tedaj borca za svobodo, junake iz pesmaric, toda videla je v njih tudi take ljudi, kakor ji je o njih pripovedovala Nataša. Vsa srečna se je nasmehnila vsakemu od njih, ki so šli mimo in jih ni delila na „ugaja mi“ in „ne ugaja mi“.

Cana je ljubila tovariše, ki mislijo kot Nataša.

Stresla se je kot breza v viharju ob misli na usodo Andje, ki jo je mož pretepel in ranil na glavi zato, ker mu ni hotela umiti nog, ko se je pijan vrnil domov. Potem pa je pravila okrog, da ji je padla na glavo loputnica na podstrežju. Spomnila se je Tijane, ki ji njen Miloš pravi psica. Pa svoje lastne matere, ki je bila toliko večerov lačna. „Vzemi hčerka, kogar imaš rada, pa čeprav je hlapec“, ji je večkrat rekla mati skozi solze.

Potem pa so se ji skozi zavest prikradle nove misli in novi spomini... Konferenca in otvoritev mladinskega doma v Mikini vasi. Tedaj ga je prvič videla. Pogovarjala sta se o zbiranju pomoči za ranjence. Prijetno je bilo razgovarjati se z njim, ker se ji je zdelo, da je on boljši od drugih. Ko je odšla domov, ji je bilo nekako težko, da se mora ločiti od njega. Preden je odšel na fronto, je prišel Mika k njej, tako rekoč uradno. Občutila je to in bilo ji je prijetno. Pozneje je zvedela, da je bil ranjen na sremski fronti in neka čudna žalost ji je legla na srce. Sedaj je prišel domov na dopust in njegov oče jo snubi. Toda kdo je on? Morda je tudi on tak kot Branko in Miloš? On gotovo ni skojevec. Ni, če jo tako snubi. On je ne ljubi, on hoče le njivo njegovega očeta. Kako se le more tako pogajati za svoje deklo. „Kot za kravo na sejmu!“ je vzkliknila ogorčeno in znova planila v jok, krčevito vpletajoč svoje dolge kite med mladike španskega bezga.

Naslednjega dne, komaj je mrak zagrnil vas in je Cana opravljala še zadnja dela na dvorišču, se je prikazala na vratih njena prijateljica Desa:

„Nekaj važnega zate! Išče te Mika Bačinc.“ In skozi smeh: „Uradno. Tako vsaj pravi.“

„Kaj uradno? Nimam ničesar z njim!“

„Nikar se ne delaj neumno! Pojdi!“

„Ne, če ti rečem“, je jezno vzkliknila Cana. Toda, ko jo je Desa prišla za roko, je odšla z njo, mrmraje predse nekaj nerazumljivega.

Na križišču, pri ciganski kovačnici, jo je čakal Mika, visok mladenič v vojaški bluzi. Bežno sta se pozdravila in nekako prisiljeno pričela govoriti o vsakdanjih stvarih. Ko se je Desa spomnila, da ima še nek važen opravke in odšla, pa je Mika jecljajoč in zbegano lomeč protje iz plotu začel:

„Veš... neprijetno mi je...“ jezik se mu je ustavil.

Cana je molčala, vsa drhteča v pričakovanju nečesa usodnega

„Snoči je bil moj oče pri vas.“

„Da! Prišel je!“ ga je jezno prekinila Cana.

„Zakaj se jeziš? Saj jaz ne mislim tako kot on!“

„Ne jezim se, samo žal mi je“, (Dalje na prihodnji strani)

SKOZI OBROČE

Bili smo pri kraju s svojimi močmi, vendar smo šli naprej. Gnala nas je ena sama mogočna volja, prebiti se za vsako ceno iz tega pekla. Zdaj smo bili že na kočevski strani Roga. Spodaj po cestah med Kolpo in Kočevjem so zamolklo bobneli tanki in topovi. Čisto blizu nas so zaropotali mitraljezi in puške, krogle so švigale skozi listje tik med glavami. Sovražnik je zatezal zanko z vseh strani. Umakniti smo se morali višje v strmino.

Tovariš, ki je šel spredaj v koloni, je skrivnostno javil:

„Tam zgoraj je skupina ljudi.“

Kdo bi naj bil to? Poslali smo oglednike. Vrnili so se s poročilom, da so tam neki sumljivi partizani. „Imajo rdeče zvezde?“ — „Da, imajo.“ — „No, in?“

„Kaj, če je bela garda?“

Hm, Belogardisti so se pojavili na Dolenjskem že poleti. Imeli so peterokrake zvezde na kapah in se izdajali za partizane. Nekaj naših so celo zvalili v svoje laborijske in jih umorili. Duhovnik, njihov vodja, je zaklal našega tovariša z lastnimi rokami v imenu Jezusa Kristusa. To je bil zloglasni „štajerski bataljon“. V tej ofenzivi so se prvič javno pridružili okupatorju in z njim vred napadli naše osvobodeno ozemlje.

Vendar se je nazadnje izkazalo, da so zgoraj resnično naši. Bil je Antetov udarni vod. Peščica hrabrih partizanov, ki je imela prav tako kakor mi namen, prebiti se skozi lažke obroče. Tam pred nami se je pojavil starec z dolgo sivo brado, ob njem pa je stalo deklet kakšnih sedemnajstih let.

„Tudi vidva v udarnem vod?“

„I, kakopa!“ je dejal starec, si pogladil brado, naslonil puško ob drevo in si na vso moč mirno prižgal cigareto. To je bil šestdesetletni Bradač, ki se je pridružil partizanom že v prvih mesecih. Nekoč je bil cesarsko-kraljevi ritmojster, ko je Avstrija propadla, je izgubil službo kot vojak in postal oskrbnik na raznih veleposestvih in nazadnje prišel v gozdove za gozdarja. Obredel je pol sveta, udeležil se je vseh vojn v zadnjih desetletjih, celo za Bure se je tolkel v južni Afriki. Kasneje mi je hudomušno dejal: „Vse vojne sem doslej izgubil, a to poslednjo bom dobil.“

Obesil je puško čez rame, odprl torbo in vzela iz nje ogromen revolver na bobnič.

„Tale je ruski. Ta ne odpove.“ Vse je kazalo, da se ga lažka ofenziva prav nič ne tiče.

„Zdaj moramo naprej, do kakšne vode. In ker je edini vodnjak pri Roški žagi, bomo šli pač tja.“

Bil je nemara edini partizan, ki v vsej roški ofenzivi ni napravil niti enega prenatrženega koraka. Počasi, zložno, vojaško zvrnan je stopal tudi takrat, kadar so fantje, ki so šele povohali smodnik, bežali kakor veter. Ob njem je hodila sedemnajstletna Zdenka. Dolge kite so ji obroblyale nasmejani otroški obrazek. Čez ramo ji je visela elegantna, bržčas lovska puška na kroglo, ki jo je dobila v dar za hrabrost. S to puško je šla ravno tako mirno kakor stari Bradač skozi vse nevarnosti roške ofenzive.

„Kaj menite, ali bomo čakali, da pridejo Lahji po nas? Ali bomo večno blodili po teh strminah? Ne! Jaz sem za to, da gremo fašistom naproti! Prebijmo se skozi njihove obroče! Lahov je na tisoče, a vruga, na mestu, kjer bomo dregnili vanje, jih ne bo deset ali dvajset tisoč na mah. Nemara bomo tam celo v premoči. Eno pa je gotovo: dalj bomo čakali, več se jih bo nagnetlo okoli nas. Kdor se bo ravnal po poveljih, bo jutri ob Kolpi mirno zasmrčal, kdor bo ravnal po svoji glavi, bo nemara zaspal na Rogu in se ne bo zbudil nikoli več. In zdaj naprej do vode! Kdo bi se žejen pretepal!“

Ante je bil nekoč pedagog. In zdaj nam je govoril kakor govoriš otroku, ki mu moraš izdreti zobek. „Samo malce počakaj pa bo dobro. Ali vidiš zajčka? Kako ti jo ubira po klancu!“

In kolona — zdaj nas je bilo znatno manj, onemogli in bolni so ostali zadaj, da poiščejo skrivališče, ali pa so se porazgubili po hosti, ko smo padli v drugo zasedo — je krenila strmo v breg. Gledal sem krave, ko so žalostne stale pod drevesi in bolščale za nami, ki smo tonili v mrak. Jeziki so jim mlahavo viseli iz polodprtih gobcev. Prišla mi je na misel prisposoba, ki se bo nemara komu zdela čudna. Ali ni bila tudi naša domovina kakor te lažne in žejne krave, ki ne vedo, kako bi prišle do studenca žive vode? In gotovo bi poginila sredi mračne goščave naših dni, da niso prišli pogumni možje in ji pokazali pot do žive vode — do svobode. Mar naj zdaj ob tej prvi veliki preizkušnji zapustimo svojo domovino, kakor smo zapustili svoje kraje v mraku? Ne, nikoli! Rešili se moramo in nato začeti iznova. Jasno je bilo, da bomo v tej ofenzivi izgubili vse razen svojega poguma in svoje volje do nadaljnje borbe.

Bila je že trda noč, ko smo se pritihotapili na jaso, kjer je tedaj še stala Roška žaga. V mesečini se je dvigalo ogrodje vodnjaka z velikim vzvodom. Tam na vrvi mora viseti čeber in iz tega čebra bo zašumela v naše čutare — voda. Voda! Kako čudovita stvar! Ali je res neizbežno, da moraš najprej vse izgubiti, če hočeš znati ceniti življenje?

Kolona je stala kakor ena sama žejna žival. Slišal si samo zadržano dihanje in tleskanje jezikov ob izsušene ustnice. Čeber je udaril ob steno vodnjaka. Klok — je zašuborela voda v prvo porcijo... Vzvod, ki je dvigal čeber iz globine, je samotno škripal v tišino... Voda je žuborela v porcijo. Pili smo in docela pozabili, da preže nekaj korakov stran na nas lažke zasede... Kako čudovita podoba: vodnjak v mesečini...

Zavili smo z jase po nasipu železnice, ki je vodila skozi gozdove. Nekje se je oglasila lažka signalna piščalka. Nato spet vse tiho, le krevsanje naših okovanih čevljev po nasipu. Polegli smo ob progi in čakali, kaj nam prinese izvidnica, ki smo jo poslali naprej. Slutili smo, da je na železnici lažka zaseda, vendar nismo bili docela prepričani. Če je tam zaseda, bo treba napraviti ovinek in se spustiti v dolino po drugi poti. Štiri noči že nismo spali.

Ob prvem svitu smo se dvignili.

„Zdaj se prebijemo skozi prvi obroč“, je dejal Ante.

„Udarni vod sprejme borbo, osta-

li izrabite čas in se poženite skozi sovražno črto!“

Pretaknili smo se skozi praprot in ščavje do roba strme grape, iz katere se je dvigala jutranja megla. Popolna tišina.

Kolona je obstala kakor vkopana. Še listje je bilo negibno v jutranjem brezvetrju. Samo skozi veje je zaveslala samotna šoja. Kako lepo je tej ptici! Kaj njej mar človeški prepir! Po vsej priliki se mirno kakor vselej odpravlja iskat svoj zajtrk.

Onkraj grape so zašumeli po listju koraki. Vse glasneje in glasneje... Bržčas so Lahji, ki so začutili naš premik, zlezli iz svojih bunkerjev... Njihovi glasovi so drzno odmevali po grapi.

Potuhneli smo se v rosno praprotje in čakali.

„Trrak, trrak, trrak...“

Začelo se je. Udarni vod je udaril prvi... Grapa pod nami se je zlovešča zakrohotala v pozno poletno jutro.

Sonce je že trkalo na okna v mračni steni roškega gozdu, ko je kolona v popolni tišini drsela naprej po rosni listju, previdno stopajoč čez kamenje in korenine.

„Prvi obroč je za nami. Zdaj nas čaka drugi. Verjetno nevarnejši“, je dejal Ante pa s kompasom in specialko v rokah krenil naprej. Šli smo za njim in spotoma smukali kislino hostno deteljico med mahovjem. Spet so bila usta suha — žejna.

Nismo vedeli natanko, kje so Italijani, a slutili smo jih. V strelcih so se pomikali skozi gozdove naravnost proti nam. Kadar je bila popolna tišina, si nekje z grebena na naši desni strani slišal komaj zaznavne zvoke, zamirajoče odmeve krikov. Vsaj tako se nam je zdelo. Svoj pohod smo uravnali po razdalji od teh skoraj neresničnih zvočkov.

„Ko zadenemo obnje — juriš! Pripravite orožje!“

Stiskali smo v rokah bombe, puške in pištole, mitraljezca pa sta korakala pred nami s prežečim, trdnim korakom.

Stopili smo iz gozda na plano. Kakor, da si stopil iz mračne ječe. Tam pod nami se je smehljalo skrito gorsko zakotje, pašniki, edini potoček, ob njem šopi leskovih grmičev, nad vsem tem pa velika, čudovita sinjina poletnega neba. Trava se je mehko vdajala pod nogami, vajenimi korenin in skal. Rahle sape so šumele okoli upadlih, vročičnih lic... človek bi se zleknil po tej rosni travi, zaspal bi in spal, dokler bi ga vase ne vsesala ta prelepa zemlja... Čemu naprej? Uiti smrti? In kaj je smrt, če ne tako globoko spanje...

Počil je znanilni strel. Prvi za nami v hosti... Drugi onkraj dolnice... Tretji v bregu pred nami.

„Naprej!“

CANA MILUNOVA

komaj da je izgovorila. Ono „žal“ je bilo suho, sikajoče, kot pred jokom.

„Veš, Cana, hotel bi...“

Toda niti besede ni mogel več izdaviti iz sebe. Kot da so mu prerzali grlo. Oba sta molčala, nema in vznemirjena. V Mikinih rokah je pokalo suho protje. V tem trenutku se mu je zdelo, da je bilo lažje izvršiti ne vem kakšno akcijo, kot pa povedati Cani, kar bi rad. Jezil se je na samega sebe, kot da odlaga silno breme z ramen, prvi:

„Hočeš biti moja prijateljica?“

Cana je molčala. Toda lica, roke, vse telo žari, gori kot baklja.

„Ne vem“, je zašepetala po dolgem premolku.

„Morda me ne ljubiš... Jaz pa sem mislil...“ je jecljal Mika in njegovo poslednjo besedo preglušil pok zlomljenega protja.

„Ali veš, kaj hoče tvoj oče?“ ga vpraša Cana s strahom.

„Vem, toda to ne pojde tako. Kot na sejmu...“

„Veš? Jaz pa sem se bala. Torej ti ne misliš tako kot on“, pravi Cana vznemirjeno, ujame rob Mikine bluže, stisne jo da se vpijejo, da se vzrastejo vanjo njene tako tople in vlažne dlani.

Naslednjega dne pa je šel glas po vasi kot strela z jasnega:

„Veš, kaj je novega? Mika Bačič je zasnil Cano Milunovo.“

Dobrica Čošič (Mladost)

Pahor Božidar:

Pomladno občutje

Pod mojim oknom je drevo in zdaj spomladi je zvevetelo. Nad njim se pne v polsnu nebo. V brstečih vejah je zapelo v pomladnem vetru prelepo.

Strmel sem vanj pozimi v snegu in težko čakal, da se vzdrami. Tako je stalo kar v dosegu tresočih rok in jaz v omami sem stezal jih v obupnem begu.

Pred tožno mislijo in jokom. Sedaj cvete in jaz sem srečen. Glej, sonce pod nebesnim lokom, popotnik neutrudljiv in večni, biti za rečnim krogotokom.

Tam je drevo in jaz sam, dokler ljubezni ne poznam.

Spuščali smo se na dno kotlinice. Okoli nas senožeči in le tu in tam leskovi grmički. Kakor da se je ves svet na mah spremenil v eno samo prežečo zasedo. Zrak je bil nabit z nečim sovražnim, usodnim, zlokobnim.

Stopali smo, kakor da pod nami ne želesti mehka trava senožeči, temveč sikajo jeziki nevarnih kač...

In spet: „Trrak, trrak!“ Tudi to pot je naš udarni vod vžgal prvi. Lahe je naša drznost zbegala. Njihov mitraljezec se je zvalil ob naših prvih streljih, naše puške so podrle še nekaj vojakov, vendar smo bili sredi njihovega žrela, iz katerega je začelo bruhati po nas od vseh strani.

Jug, ki smo ga izvolili za svojega komisarja svojega bataljona, je stal sredi senožeči in počasi dvigal svojo puško kakor lovec, ki ne ve, ali ima pred sabo zajca ali ne. Nato je sprožil. Menda je prvič v življenju streljal — doslej je bil preustrašen aktivist, kasneje je padel na Štajerskem, ko je med točo švabskih krogel reševal ranjeno tovarišico — vendar je hotel vlti poguma tovarišem, saj je naš princip „Udariti!“

„Jug! Naprej!“ sem vzkliknil in pognala sva se za kolono, ki se je prebijala med grmovjem proti hosti.

Toda tam nas je čakala nova zaseda. Za slehernim drevesom si lahko pričakoval sovražno puško. Spet smo udarili prvi mi. Lahji so nazadnje utihnili. Med drevjem je ležal njihov drugi mitraljezec v krvi. Gledal sem Bradača. Mirno, kakor da opravlja nekaj nadvse vsakdanjega, vojaško stvarno je prislonil svojo karabinko ob debele bukve, počasi obrisal prah s cevi, se odkrehal in pomeril.

„Koliko si jih podrl na Podsteni?“ sem ga vprašal nekoč kasneje.

„Pet“, mi je odgovoril in mi ponudil tobak. „Z vsakim strelom enega. Bil je vražji položaj.“

Poleg njega je stala Zdenka in prav tako mirno kakor on merila in vžigala. Njene otroške kite so se ji razpletale in ji padale po zmečkani vojaški suknji.

Kako smo se rešili iz tega pekla, mi dolgo ni bilo jasno. Ko smo se prebili čez cesto, ki vodi iz Kočevja proti Sušaku, ter polegli kakor mrtvi po praproti, je Ante spravil svoj kompas in specialko in nas, prižigaje cigareto, premeril:

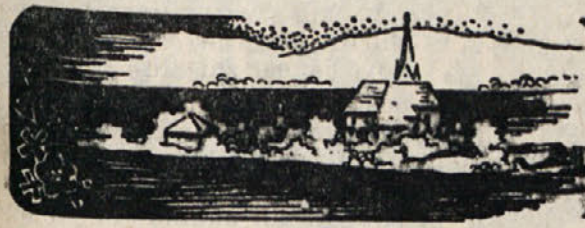
„Kako smo se prebili? Hm, naša taktika, streljati prvi v nasprotnika, se je obnesla. Lahji so bili presenečeni in preden so se znašli, smo se po njihovi sledi, ki je peljala po travi, pretolkli na varno.“

Bukova gora, čudovita gora! Čez plotove viseče veje hruški, cimbar in sliv... Studenec pod vrbo, visoko svobodno nebo... In začudeni obrazi kmetov, ki so se pred Lahji zatekli v zapuščene hiše na Bukovi gori.

„Ali ste še tu?“

„Še!“ smo se nasmihali in pili v dolgih požirkih iz loncev, v katerih so nam prinesli vode od studenca.

Vladimir Pavšič — Matej Bor

Po naši zemlji

Okrajni občni zbor DFDL v Borovljah

Iz vseh občin boroveljskega okraja so se zbrali dne 1. maja 1950 delegati na okrajni ustanovni občni zbor DFDL. Od Pokrajinskega odbora je bil navzoč kot referent org. sekretar tovariš dr. Franci Zwitter.

Dr. Franci Zwitter je posvetil del svojega govora pomenu 1. maja, ki so si ga delovne množice priborile kot praznik dela. Šestdeset let že praznujejo 1. maj kot borben dan, da si delovne množice priborijo obdobje in izvojujejo zmago nad svojimi izkoriščevalci. Uspeh in zmaga je zadržana le v enotnosti in vsako cepljenje in razdvojenost delovnega ljudstva koristi le sovražniku. Tudi koroški Slovenci bomo samo v enotnosti in strnjeni fronti zmagali. Lepša bodočnost koroških Slovencev je samo v DFDL.

Nato je tovariš Bruno podal iz črno organizacijsko poročilo, kjer je nakazal v dosedanem delu tudi pomanjkljivosti krajevnih, kakor tudi okrajnega odbora samega. Kljub lepim uspehom, ki jih imamo, moramo odpraviti tudi nedostatke, da bodo uspehi še večji.

Sledila je živahna diskusija o mnogih važnih zadevah in vsi navzoči so pokazali živo zanimanje za vse naše probleme.

Potem so soglasno izvolili okrajni odbor DFDL, v katerem je zastopana tudi mladina in žene. Štiričlanska delegacija je obiskala zaslužnega, a žal bolnega tovariša Vertiča, ki so ga izvolili kot podpredsednika v okrajni odbor.

Še enega nepozabnega zgodovinskega dneva iz trpljenja koroških Slovencev so se spomnili na okrajnem zboru DFDL v Borovljah. Sledila je slavnost v spomin trinajstim žrtvam fašizma iz Sel in okolice, ki jih je krvnik Freissler dne 9. aprila 1943 obsodil na smrt, katere so dne 29. aprila 1943 na Dunaju obglavili.

Tovariš Turk Ferdi je imel spominski nagovor, v katerem je poudaril, da teh trinajstih imen dragocenih žrtev ne bomo nikdar pozabili in se bomo vedno zavedali, kaj smo dolžni njihovemu spominu. Njihova veličastna žrtev nas bo bodrila, da bomo nadaljevali borbo proti vsem, ki nam hočejo še nadalje krati, in odrekli naše pravice. Spomenik, ki smo ga postavili v Selah, je v našem varstvu in ga bomo čuvali do poznih rodov. Večen spomin pa jim bo ohranilo ljudstvo v srcih. V enominutnem molku so vsi navzoči počastili spomin junakom, ki so dali najdragocenejše, svojo kri, za lepše življenje.

V okviru prvomajskih proslav smo videli popoldne jugoslovanska filma „To ljudstvo bo živelo“ in „Parada mladosti“. Film jasno ponazoruje, da bo ljudstvo, ki zaupa v svoje lastne sile, zmagalo in živelo.

Šmarjeta v Rožu. V ponedeljek, 17. aprila t. l., je bilo na Jančičevem domu, v nekoč prvi šmarješki slovenski narodni družini v Trebljah, ženitovanje, ki je vzbudilo pozornost in zanimanje vsega Spodnjega Roža. Poročila sta se Jančičeva hčerka Kristina, lastnica prvega sadjarskega posestva v občini in marljiva zadružna delavka in Honza Korenjak, po domače Huttl iz Dobrave, enako podjeten zadružni delavec kot tajnik slovenske posojilnice v Šmarjeti. Mnogo sreče in naše čestitke!

Borovlje. Dne 26. aprila 1950 smo spremili k zadnjemu počitku tovariša Hanzija Lexa, ki nas je po sedemmesečni zavrtni boleznii zapustil. Bil je komaj dvainpetdeset let star in nihče ni pričakoval, da ga bo smrt tako zgodaj pobrala. Doma je bil iz Šmarjete v Rožu, toda že

več let je bil v tovarni Kestag v Borovljah. Poznali smo ga kot tovariša mirnega značaja, vedno dobre volje in polnega življenjskega veselja. Hanzij je bil zaveden član Slovenskega prosvetnega društva in slovenskega pevskega zbora v Borovljah. Ob številni množici so se ob odprtem grobu poslovili od njega domači duhovnik, načelnik požarne brambe in v imenu naših pevcev od tovariša pevca, pevovodja Tone Spruk. Tone Spruk je naglasil, da je bil Hanzij vedno točno pri vajah in vedno pripravljen, kadar ga je klicala narodna dolžnost. Pevci pevskega zbora so se pogreba tudi vsi udeležili ter so se od svojega tovariša poslovili z lepimi žalostinkami.

Rožek. Primer zahrbtnega dejanskega napada na poštenega in mirnega človeka, ki je bil tudi izseljen, so si pri nas spet enkrat dovolili nepoučljivi in nepoboljšljivi nacionalni šovinisti. Gabrijel Janko star. se je po svojih potih kot živinski preglednik oglašil dne 24. aprila t. l. zvečer v gostilni Seidna Frica na Bregu pri Rožeku. Seidna poznamo kot bivšega nacista, NSDAP-župana in nekaj časa tudi Ortsgruppenleiterja, ki je bil deležen vseh ugodnosti, ki so jih svojim pajdašem nudile nacistične oblasti. Na ta način si je zelo opomogel in je takorekoč vojni dobičkar, dočim on drugim ni pomagal ničesar, nasprotno, niti najmanj se ni zavzel za izseljence, če ni celo on sam sokriv bridke usode nesrečnih fašističnih žrtev. V to gostilno, k Seidnu, je Gabrijel Janko star. stopil na kozarec piva. Bil je samo v kuhinji, kjer se je nahajala edino gostilničarjeva hčerka, dočim so bili drugi gostje v gostilniški sobi. Samo s hčerko je spregovoril nekaj besedi in se poslovil.

Ko je odhajal skozi temno vežo, so ga neki ljudje, ki jih v temi ni mogel spoznati, zahrbtno napadli in

sicer brutalno. Z udarci po glavi so mu prizadejali težke poškodbe, ki jih je ugotovil tudi zdravnik.

Drugi dan je Gabrijelov sin vprašal Seidnovega sina, kaj je bilo prejšnji večer pri njih in zakaj je bil oče napaden. Sin Walter se je delal popolnoma nevednega, vendar je obvestil svojega očeta, da se nekdo za zadevo zanima. Nato je Seidl Fric napadenemu Gabrijelu pisal pismo polno laži in mu grozil z ovadbo. V pismu zahteva od Gabrijela, naj se v teku štirinajstih dni pri njem opraviči češ, da je on sam kriv, da je bil napaden in da je napad izzval. Podtikava mu, da se je prepiral z gosti in da je prisiljen, da ga mora zaradi žaljenja časti, obrekovanja in veleizdaje prijaviti. Vse te navedbe so popolnoma izmišljene in spominjajo na metode ovadb iz nacistične dobe, ker Gabrijel ni bil v pivski sobi, z nikomur ni govoril, še manj pa se prepiral, ker je govoril edinole s Seidnovo hčerko in to v kuhinji.

SPZ naznanja

Centralni oder
Slovenske prosvetne zveze

vabi

na svojo prireditev s staro in znano dramo

„Za pravdo in srce“

ki bo v nedeljo, dne 7. maja 1950 ob 15. uri

v Narodnem domu v št. Jakobu

MALI OGLASI

Mala hiša ob cesti, novo sezidana, 3 sobe, 3 četrt ure od Vrbe ob Vrbskem jezeru blizu Škofič, na prodaj.

Naslov v upravi „Slovenskega vestnika“ v Celovcu, Gasometergasse 10/I.

Iščem fanta, ki ima veselje do pekarske obrti in je vajen tudi poljskega dela.

Ponudbe poslati na naslov: Frane Kajšnik, pekar, št. Peter, pošta št. Jakob v Rožu.

PREŽINOV
VORANCI

POŽGANICA

Nemško nacionalno prebivalstvo mest in trgov, bogatejši sloji, herrenbauri, uradništvo — vse to je bilo vsak dan bolj nezadovoljno z dunajskim volkswehrom. Dunajčani so vedli kakor gospodarji, prezirljivo, kot vršilci posebne misije. Često so rekvirirali na svojo roko pri avstrijskih pristažih in jih strahovali:

„Počakajte, vam bomo že pokazali! Tudi za vas pride čas plačila!“

Vodstvo heimatschutz bi bilo najrajši takoj zahtevalo odpoklic teh čet, pa jih ni moglo nadomestiti z drugimi. Heimatschutz si je poklical vruga v deželo.

Medtem so dnevi tekli, napetost, negotovost se je vlegala na zasledeno ozemlje. Nihče ni vedel, odkod to prihaja...

In potem se je začelo!

Danes si še videl tega volkswehr-ovca... jutri nič več. Či si vprašal po njem, je bil odgovor skomig ramen ali pa zamah roke...

Drugega za drugim so jemale noči.

Nekega dne se je razneslo po perzonalih:

„Göryja spet ni več...“

Na Ravnah je zmanjkalo Göryja, na Ležah Pernikaca, v Mežici Rossbacherja...

Potihoma so govorili po dolini o protiofenzivi slovenskih čet, ki se lahko vsak dan prične, o pripravah z one strani, o srbskih divizijah...

Nekega dne je lajtnant Steinacher poklical tajnika Pipana k sebi na grad:

„Kaj pa vaši delavci? Novih sil potrebujemo. Srbi se pripravljajo na protinapad. Mobilizirajte delavstvo, kajti zdaj gre za republiko, za naše pravice. Sicer se utegne zgoditi...“

Pipan se je popraskal za ušesi... „Delamo, kar moremo! Skoraj preveč za našo stranko. Ko bi nas ne bilo...“

„Mobilizirajte delavstvo, pokličite ga na obrambo. Tovarna itak stoji...“

Absolutni avstriakant Pipan je globoko spoštoval ranjenega oficirja; o poznejšem vodji nacionalno socialistične organizacije v inozemstvu živečih Nemcev je že takrat žel glas, da ima posebne zveze in poseben vpliv. Toda ni si mogel kaj, da ne bi zinil:

„Gospod lajtnant! Delavstvo je nezadovoljno — kakor bi kdo začopral, tako je! Saj je za republiko... Toda pred očmi vidi stvari, ki mu niso všeč. Zakaj je na primer prirepal Göry nazaj? Zakaj so se vsi bivši avstrijski javni funkcionarji vrnili na stara mesta? To ljudstvu ni všeč; bolj osovraženi so ti kot slovenska oblast...“

Kakor bi neviden nož sunil vanjo, je lajtnanta Steinacherja zdaj zapekla rana, da se je bolešno premaknil.

„Sodrug Pipan! Razumem, da delavstvo z marsičem ni zadovoljno in celo priznam, da ima dovolj vzroka za to! Toda treba je vedeti eno: ako vzdržimo tu, kamor smo prišli, bomo s tem odločilno vplivali na razmejitveno delo v Parizu, kjer gre za naš jug. Kaj vedo ti senilni starci na mirovni konferenci? ... Italijani so na naši strani, Angleže, Amerikance, Japonce, ki vsi skupaj teh krajev ne poznajo in so jim tudi deveta briga — pa lahko pridobimo, ako jih postavimo pred izvršena dejstva... Tu opravljamo veliko, zgodovinsko delo za našo veliko nemško domovino, ne samo za našo Avstrijo... na katero se konec koncev pozvižgamo... Me razumete? Tako mislijo tudi vaši sodrugi v Celovcu, Šperdin, Gröger. Vi ste socialist, toda v narodnem pogledu ste naš pristaž. Zdaj je treba vzdržati. Na koga pa naj se naslonimo, če ne na vas, na socialno demokracijo? Kmečko prebivalstvo je za Jugoslavijo. To so napravili duhovniki! — Potem — potem bomo uredili naše notranje razmere v državi, kakor bomo sami hoteli. Kdo si bo upal kaj proti de-

lavstvu? To so potem vaše stvari!“

Konfuzni Pipan je še malo razmišljal, a se je takoj vdal prevladujočim nacionalnim čustvom, temu bremenu, ki je vedno zaviralo njegovo razredno zavest.

„Storili bomo, kar se storiti da! Računajte name, gospod Steinacher!“

Še tisti večer je sklical sejo odbora politične organizacije, na katero so prišli tudi odborniki strokovne organizacije.

Toda takoj spočetka se je pokazalo, da tudi vpliv Pipanov, Abšnerjer in drugih zaupnikov ne bo mogel doseči uspeha.

Odborniki Verčko, Rožen, Juh, Gradišnik in drugi so se postavili po robu nameravani mobilizaciji delavstva.

„Da vprežemo delavstvo v te stvari? To ni naša stvar, to bi šlo predalet! Delavstvo noče, saj sami vidite. Mi smo za republiko, toda da se mi sami borimo za mejo, ne gre! — Kar se godi, ni socialistično, ni naš program. Zakaj nam je Celovec naprtil stare tlačitelje in izžemalce? In potem — delavstvo vidi, kaj se godi: volkswehr zapuščja mejo, vsak dan je manj vojaštva tukaj... Kdo še opravlja službo? Večinoma naši sinovi, prostovoljci iz Mežiške dol-

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschleßbach 17.

Pripravimo se za košnjo

Ves trud in delo le malo zalezeta, če orodje in stroji, ki jih imamo, niso v redu in pripravljeni za obratovanje. Sedaj bo kakih 14 dni še čas, da pregledamo, kar imamo na orodju in strojih in da to spravimo v red. Gre v prvi vrsti za stroje pri košnji in spravljanju, sena, kajti prepozna košnja ali predolgo ležanje sena na travi nam lahko napravi občutno škodo. Skozi prepozno košnjo in zaradi premočenje sena po rosi ali dežju izgubimo tisoče kilogramov hranilnih snovi, kar se nam pri živini celo zimo bridko maščuje.

Zato bo paž moral biti trezni predarek slehernega kmeta, ki še nima svoje kosilnice in z ročno košnjo ne pride do konca, kje si bo izposodil kosilnico oz. kdo mu bo pokosil travnike s svojo kosilnico. Pravo razumevanje v soseščini v smislu medsebojne pomoči bo zaenkrat še moralo premostiti težkoče.

Da bo pa medsebojna pomoč boljša in da ne bo delo pri posamezniku zaostajalo zaradi motenj pri kosilnici, hočemo na tem mestu v naprej opozoriti na to, kako se izognemo raznim motnjam pri kosilnicah.

Največ časa pri košnji zamudimo, če imamo pri kosilnici premalo nožov in če ti otopijo ali so poškodovani. Zato imejmo več nožev in nože v redu, brusimo jih samo od zgornje strani. Preizkusimo že sedaj, če vsi noži v kosilni prečki (Mähbalken) gladko tečejo in če niso prsti na kosilni prečki skrivljeni ali poškodovani. Popravimo oz. pustimo vse popraviti, da bo žla košnja brezhibno naprej.

Motnje pri košnji s kosilnico nastanejo, če noži na kosilni prečki ne ležijo dobro (kar nastane zaradi skrivljenih prstov in brušenja nožev od spodaj). Med noži in kosilno prečko se nabere prah in pri košnji tudi trava, kar zavira in oteži delo celega stroja. S predhodnim očiščenjem kosilne prečke in s par kapljicami olja med noži in kosilno prečko ter s stalnim uravnavanjem skrivljenih prstov in pravilnim brušenjem bomo preprečili tudi te motnje.

Slabo košnjo povzroči tudi počasna vprega. Dobra košnja je odvisna od hitrosti konj ali motorja.

Prvi pogoj dobre košnje **pa je redno mazanje kosilnice z dobrim oljem**

in sicer ne s pretankim, ker to hitro sleže. Predysem v gonilu (Getriebe) mora biti dovolj olja, da se zobata kolesa vrtijo tiho in brez žuma. Zato bo v prihodnjih dneh potrebno, kosilnico temeljito ogledati, v gonilu izmenjati olje ter pregledati vse ležaje, če so v redu, jih očistiti in namazati ter na vse zadnje kosilnico poskusiti z vsemi noži, če vse gladko in mirno teče.

Tudi z električno ograjo odpomo-remo pomanjkanju ljudi na kmetih

Nekateri naših naprednih gospodarjev so spričo pomanjkanja ljudi na kmetih in za doseg boljše donosnosti živine že lani kupili električne ograje. Iz potrebe, da morajo kakor živina, tako tudi svinje čez poletje na prosto in na pašo, je Slovenska kmečka zveza v zadnjih mesecih na strokovnih tečajih in v svojem listu „Obvestila naprednih gospodarjev“ dala našim kmetom pobudo za nabavo električnih ograj in na drobno razložila njihove ugodnosti. Posledica tega je, da je tudi letos spomladi nekaj kmetov naročilo pri Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu električne ograje. Zdi se mi pa potrebno, opozoriti še širši krog

Dober gospodar bo v tem smislu pregledal in preskusil tudi vse ostalo orodje in stroje, ki jih pri sušenju in spravljanju sena potrebuje.

Na vse zadnje si bo ogledal tudi skedenj, ki se je spraznil, pospravil preostali drobir, izmenjal slabe in trhle deske ter tudi popravil streho, če je kje pokvarjena, da ne bo celo leto dež namakal seno in ga kvaril.

Bl. S.

kmetov na električne ograje in na tem mestu samo še zgoščeno v par besedah ponoviti prednosti električne ograje na menjalnih in deteljščih pred vsako drugo ograjo.

1. Električno ograjo v teku ure postavimo kamor koli hočemo.
2. Za pašo živine ne potrebujemo pastirja.
3. Ne obstoja nevarnosti, da bi živina to ograjo podrla.
4. Živini električni tok v ograji nikakor ne škoduje, kajti električna ograja je kompletna naprava, ki dobiva električni tok od baterije ali akumulatorja. Nasprotno je pa električni tok,

VEČ LUCERNE!

Pod tem naslovom je nek tednik nedavno objavil daljšo razpravo: Ker mi kot staremu strokovnjaku strokovna žilica ne da miru, naj se mi ne zameri, če smatram za potrebno, da nekatere zastarele ugotovitve tednika izpopolnim oz. popravim:

1. **Tednik ugotavlja:** „Lucerne ne smemo sejati na njivo, kjer je že preje bila lucerna, vmes mora biti kakor pri vseh deteljah — presledek kakih 5 do 6 let.“ Kaj je resnica? Novejše paralelne poizkušnje so pokazale, da uspeva lucerna **izborna sama za seboj, da ni potreben noben presledek** kakor pri drugih deteljih, ako smo zemljo za ponovno setev primerno pripravili in zadostno zalozili s hranilnimi snovmi, z dušikom, apnom, s fosforjem in kalijem. Za-

dostna založba s snovmi pa je potrebna itak v vsakem primeru; tudi tedaj, če lucerno sejemo na kakem zemljišču prvič.

2. **Tednik ugotavlja:** „Pač pa ne potrebuje lucerna dušičnih gnojil.“ Kaj je resnica? Resnica je, da je ta trditvev tednika samo teoretično pravilna. Praksa kaže, da je lucerna na marsikateri zemlji v prvem letu zelo hvaležna za kakih 100 kg apnega amonijevega solitra na 1 ha. Čeprav zmore lucerna dobivati dušik iz zraka, so usposobljene lucerne koreninice za to delo že v poznejši dobi razvoja. **Z umetnim dušikom šestokrat zelo izdatno pripomo-remo lucerni do uspešnega razvoja**, ki je ravno v prvem letu odločilen za vsa bodoča leta.

3. **Tednik ugotavlja:** „Lucerno ko-

dam. Samo pletenko mi vrnite, ko se boste vračali.“

Potem je še enkrat smuknil v klet in se vrnil z ogromnim vrčem mošta.

„To pa izpite za pot!“

Volkwehroveci so se s čudnimi občutki izgubili v noč.

Požarnik je prvi menil:

„Ta kmet je vendar, kolikor vem, zagriven Slovenec. Čudno...“

„In še kakšen skopuh! — Laže iztrgaš vragu dušo, kakor temu kremplju kak božji dar! . . . Res, dvakrat čudno!“ se je čudil Klemen.

„Kaj neki pomeni to? . . .“

„Ali se vam ni zdelo, da je bilo v njegovem vedenju nekaj pomilovalnega, v njegovem glasu poseben prizvok . . .?“

„Da . . . kot bi hotel reči: vzemite to, saj vas bo itak kmalu vrag vzel...“

Polni težkih, nenavadnih slutenj so se vzpenjali proti vrhu. Pot je bila tiha, razen lahkega želesta temnih gozdov, skozi katere so hodili, ni bilo slišati živega glasu. Nihče bi ne bil mislil, da so že na fronti, streljaj daleč od sovražnika. Toda ta mir je bil tako napet, da jim je kot struna brnel po ušesih . . .

Stráža pri Grobarju se je v hipu izmenjala.

„Ali je kaj novega?“ je vprašal Obergast.

„Nič! Vse po navadi; oba dneva nisem čul iz puške strela!“ je odvrnil stari komandant.

(Dalje)

ki ga imamo za pogon motorjev ali razsvetljavo, živini smrtno nevaren, čeravno bi njegovo jakost znižali.

Za postavitev ograje ne potrebujemo nič drugega, kot na vsakih 4 — 8 metrov količek v debelosti od 4 — 6 cm. Vse ostalo, kakor žico, izolatorje in baterije ali akumulatorje, dobimo pri nakupu celotne naprave. Celotna naprava stane okoli 700 šilingov in če jo skrbno oskrbujejo (da jeseni vse očistimo in shranimo na suhem) ostane naprava uporabna tudi do 10 let. Baterijo ali akumulator pač moramo po 1.200 do 2.400 ur uporabe izmenjati. Če računamo, da spustimo tok v ograjo samo tedaj, ko se živina pase, in to je kvečjemu 6 ur na dan, potem je treba baterijo ali akumulator izmenjati vsako leto samo enkrat.

Ugodnost pri nakupu električne ograje je letos še v tem, da daje Kmet. zbornica k nakupu posebne vencije v višini 30 % (okoli 200 šil.) nabavnih stroškov za celotno napravo vključno kolov. Naročevalec električne ograje mora po nakupu samo predložiti račun Kmetijski zbornici.

Električne ograje naročite pri Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu ali pa pri bližnji kmečko-gospodarski zadrugi, ker imate pri tem ugodnost, če si bi kdo o postavitvi ograje ne bil na jasnem, da mu pride na pomoč strojni referent Zveze slovenskih zadrug.

Blaž Singer.

simo vedno malo preje, predno začne cveteti.“ Kaj je resnica? Dejstvo je, da je lucerna, predno cveti, najbolj redilna, najprebavljivejša, toda izkušnje zadnjih let kažejo, da lucerna samo tedaj obilno založi korenine s hranilnimi snovmi, da je na razpolago zadosti snovi za poznejšo rast in razvoj, ako smo pustili lucerno vsakokrat tako dolgo rasti, da je začela že **polovica njive cveteti. Samo v tem primeru nam je dano jamstvo, da bo rastle lucerna mnogo let.** Svoječasno so dejali, da je vsaj drugo košnjo lucerne treba izvršiti šele tedaj, ko polovica njive cveti, danes pa mnogi gospodarji pustijo priti vse košnje do tega časa. Lucerna v tej dobi res ni tako zelo prebavljiva in redilna, zato pa dobimo toliko več pridelka.

4. **Tednik ugotavlja:** „Po košnji njivo — tudi že prvo leto — pobranamo.“ Kaj je resnica? Resnica je, da lucerna ljubi rahlo, čisto zemljo nad vse. Zato tudi lucerno v vseh naprednejših deželah sejejo v vrste in jo okopavajo. Nad Podravljami je naseljenec, manjši posestnik, ki seje lucerno v vrste in jo stalno okopava z roko. Brananje je sicer pravi enostaven način rahljanja zemlje, toda novejše izkušnje so pokazale, da je predvsem pomladi **vsled branjanja na mladi lucerni škoda znatno večja** kot korist. Brana polomi vse mlade stranske, tako krhke lucerne poganjke. Zato naprednejši gospodarji, ki so lucerno sejali na široko, poudarjajo, da je boljše lucerno s primernim gnojenjem in košnjo **obdržati v tako godnem stanju**, da ne more rasti plevelnata trava. **Brananje pa naj se opusti.**

5. **Tednik ugotavlja:** „Zadnja košnja v letu mora biti vedno tako zgodaj, da se morejo rastline do pozne jeseni še dobro obrasti.“ Kaj je resnica? Resnica je, da je v splošnem prav vseeno, v koliko se lucerna v poznejših letih do zime še obraste, glavno je, da je **med zadnjo in predzadnjo košnjo v jeseni 2 meseca presledka.** V tem oziru naši gospodarji največ grešijo. Ako zadnja košnja sledi prehitro predzadnji, se korenine ne morejo zadosti založiti s hranilnimi snovmi za zimo in posledica tega je, da lucerna **prezgodaj opešaj**, ker prihodnje leto nima več zadosti moči, da bi spomladi znova in krejko pognala

Vernik.

ne, iz Podjune . . . Nemci pa beže in nam kažejo roglje . . .“

„Vi govorite, kot bi bili za Srbe!“ jim je očital Pipan.

„Ne! Mi smo za svobodo, za republiko! Toda treba se je ozirati tudi na kmečko prebivalstvo! Ali naj gremo z nemško gospodo čez drn in strn? — In potem — zakaj ne gredo na fronto purgarji, njihovi sinovi? Koga pa vidiš? Nikogar, vsi se širokoustijo tod okrog, na fronti so pa naši . . .“

Ko je Pipan malodušno, z globokim vzdihom umolknil, mu je Verčeko vzel:

„Ne misli, da smo proti tebi! Ceninimo te, naš voditelj si, toda mi ti svetujemo, mi hočemo, da greš po pravi poti!“

Napol službeno pa je naslednje dni guštanjska organizacija agitirala za to, da delavstvo podpre fronto. Avstrofilski in nemškonacionalni elementi so prigovarjali na vse kriplice, toda uspeh je bil siromašen; le nekaj ljudi je zgrabilo za puške. Podobno je bilo na Prevaljah in Lešah, v Črni in Mežici pa je delavstvo očitno sabotiralo željo socialne demokracije iz Celovca . . .

Volkwehrovec Obergast se je pravkar odpravil s svojim oddelkom na Grobarjev vrh, zamenjat tamkajšnjo posadko.

„Klemen!“ je poklical svojega tovariša in mu polticho rekel:

„Nocoj je zadnjikrat . . . potem me nihče več ne zadrži takaj!“

„Tudi mene ne!“ je odločno odvrnil Klemen.

Oddelek desetih mož je molče in z negotovimi občutki odkorakal na bojno črto. Vse do Zelovca ni skoraj nihče spregovoril besedice; vsak zase je bil poln neprijetnih, temnih misli. Ozračje je bilo napeto, smrdelo je že po ognju in smodniku.

Ko so prišli do prvega kmeta na vznožju Zelovca, je volkwehrovec Hus, iz Roža doma, spregovoril:

„Vzemimo pijače s seboj, v sošeski ne dobiš ničesar.“

Čeprav je bil že popoln mrak, hiša ni bila razsvetljena, ker prebivalci niso žgali luči. Vstopili so skozi temna vežna vrata. Iz kuhinje se je svetlikal žar ognjišča. Prosili so možta proti plačilu.

Kmet je zaprl vežna vrata, užgal leščerbo in rekel:

„Kje imate posodo?“

Ko mu je dal vsak svojo steklenico, je zastrmel:

„Samo toliko?“

Potem je odšel. Ko se je vrnil, je nosil v eni roki sveženj steklenic, v drugi pa trebuhasto pletenko kakih deset litrov.

„Tu imate!“ je rekel dobrohotno.

„Dodal sem še eno steklenico, ker s temi svojimi ne pridete nikamor. To je komaj za požirek.“

Ko so volkwehroveci hoteli plačati, je kmet odbil:

„Ah, kaj to . . . To vam kar tako